

TẬP LÀM VĂN

CỐT TRUYỆN

I – MỤC ĐÍCH, YÊU CẦU

1. Nắm được thế nào là một cốt truyện và ba phần cơ bản của cốt truyện (mở đầu, diễn biến, kết thúc).
2. Bước đầu biết vận dụng kiến thức đã học để sắp xếp lại các sự việc chính của một câu chuyện, tạo thành cốt truyện.

II – ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC

- Một số tờ phiếu khổ to viết yêu cầu của BT1 (phần Nhận xét), khoảng trống cho HS viết bài.
- Hai bộ băng giấy – mỗi bộ gồm 6 băng giấy viết 6 sự việc chính của truyện cổ tích *Cây khế* (BT1) (phần Luyện tập).

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

A – KIỂM TRA BÀI CŨ

- Một HS trả lời câu hỏi : *Một bức thư thường gồm những phần nào ? Nhiệm vụ chính của mỗi phần là gì ?*
- Hai HS đọc bức thư các em viết gửi một bạn học ở trường khác (BT phần Luyện tập, tiết TLV trước).

B – DẠY BÀI MỚI

1. **Giới thiệu bài :** Các em đã tìm hiểu cách xây dựng nhân vật trong bài văn KC. Ngoài yếu tố trên, trong văn KC còn có một yếu tố quan trọng khác là cốt truyện. Bài học hôm nay sẽ giúp các em hiểu thế nào là cốt truyện.

2. Phần Nhận xét

Bài tập 1, 2

– Một HS đọc yêu cầu của BT1, 2.

– GV phát phiếu cho HS trao đổi theo nhóm. Từng nhóm giữ lại truyện *Dế Mèn bênh vực kẻ yếu* (2 phần), tìm những sự việc chính trong truyện cho thư kí ghi nhanh lại. GV nhắc HS : ghi ngắn gọn, mỗi sự việc chính chỉ ghi bằng một câu (BT1). Trả lời miệng BT2.

– Đại diện mỗi nhóm lần lượt trình bày kết quả. Tổ trọng tài cùng cả lớp nhận xét. GV chốt lại lời giải :

BT1 :

Sự việc 1	+ Dế Mèn gặp Nhà Trò đang gục đầu khóc bên tảng đá.
Sự việc 2	+ Dế Mèn gạn hỏi, Nhà Trò kể lại tình cảnh khốn khó bị bọn nhện ức hiếp và đòi ăn thịt.
Sự việc 3	+ Dế Mèn phân nộ cùng Nhà Trò đi đến chỗ mai phục của bọn nhện.
Sự việc 4	+ Gặp bọn nhện, Dế Mèn ra oai, lên án sự nhẫn tâm của chúng, bắt chúng phá vòng vây hãm Nhà Trò.
Sự việc 5	+ Bọn nhện sợ hãi phải nghe theo. Nhà Trò được tự do.

BT2 : Cốt truyện là một chuỗi các sự việc làm nòng cốt cho diễn biến của truyện.

Bài tập 3

– HS đọc yêu cầu của bài, suy nghĩ, trả lời câu hỏi. GV chốt lại : Cốt truyện thường gồm 3 phần :

+ Mở đầu	Sự việc khởi nguồn cho các sự việc khác. (Dế Mèn bắt gặp Nhà Trò đang ngồi khóc bên tảng đá.)
+ Diễn biến	Các sự việc chính kế tiếp theo nhau nói lên tính cách nhân vật, ý nghĩa của truyện. (Dế Mèn nghe Nhà Trò kể tình cảnh mình. / Dế Mèn phân nộ đến chỗ bọn nhện / Dế Mèn ra oai, lên án bọn nhện, bắt chúng phải phá vòng vây, trả tự do cho Nhà Trò.)
+ Kết thúc	Kết quả của các sự việc ở phần mở đầu và phần chính (bọn nhện phải vâng lệnh Dế Mèn, Nhà Trò được cứu thoát).

3. Phần Ghi nhớ : Ba, bốn HS đọc nội dung Ghi nhớ trong SGK. Cả lớp đọc thầm lại.

4. Phần Luyện tập

Bài tập 1

– Một HS đọc yêu cầu của bài tập. GV giải thích thêm : Truyện *Cây khế* gồm 6 sự việc chính. Thứ tự các sự việc được sắp xếp không đúng. Các em cần sắp xếp lại sao cho sự việc diễn ra trước trình bày trước, sự việc diễn ra sau trình bày sau cho thành cốt truyện. Khi sắp xếp, chỉ cần ghi số thứ tự đúng của sự việc.

– Từng cặp HS đọc thầm các sự việc, trao đổi, sắp xếp lại các sự việc cho đúng thứ tự. GV phát 2 bộ băng giấy cho 2 HS làm bài trên bảng lớp – các em sắp xếp lại thứ tự các sự việc, lần lượt trình bày cốt truyện *Cây khế* theo thứ tự.

– Tổ trọng tài cùng cả lớp nhận xét. GV chốt lại : Thứ tự đúng của truyện phải là : b – d – a – c – e – g. HS viết thứ tự đúng của truyện vào vở hoặc VBT.

Bài tập 2

– HS đọc yêu cầu của bài, dựa vào 6 sự việc đã được sắp xếp lại ở BT1, kể lại câu chuyện theo 1 trong 2 cách sau :

+ Cách 1 (đơn giản) : kể theo đúng thứ tự chuỗi sự việc, giữ nguyên các câu văn ở BT1.

+ Cách 2 (trình độ cao hơn, áp dụng với những HS đã biết truyện *Cây khế*) : làm phong phú thêm các sự việc.

– Một, hai HS kể theo cách 1. Một, hai HS kể theo cách 2. VD, với cách 1 :

- 1.b. | Cha mẹ chết, người anh chia gia tài, người em chỉ được cây khế.
- 2.d. | Cây khế có quả, chim đến ăn, người em phàn nàn và chim hẹn trả ơn bằng vàng.
- 3.a. | Chim chở người em bay ra đảo lấy vàng, nhờ thế người em trở nên giàu có.
- 4.c. | Người anh biết chuyện, đổi gia tài của mình lấy cây khế, người em bằng lòng.
- 5.e. | Chim lại đến ăn, mọi chuyện diễn ra như cũ nhưng người anh may túi quá to và lấy quá nhiều vàng.
- 6.g. | Người anh bị rơi xuống biển và chết.

VD, với cách 2 :

- 1.b. | Xưa có hai anh em, sau khi bố mẹ mất, người anh lấy tất cả tài sản, chỉ cho em một cây khế. Người em nhân nhịn, hằng ngày chăm sóc cây khế mong cây sớm ra quả.
- 2.d. | Đến mùa, cây khế bói rất nhiều quả to, chín vàng. Một hôm, có một con phượng hoàng rất lớn từ đâu bay đến, đậu trên cây, ăn hết quả này đến quả khác. Người em buồn rầu bảo chim : "Chim ăn hết khế, ta lấy gì mà sống đây ?". Nghe vậy, phượng hoàng đáp : "Ăn một quả trả cục vàng, may túi ba gang, mang đi mà đựng", rồi bay đi.
- 3.a. | Người em lấy vải may một cái túi nhỏ. Vài ngày sau, phượng hoàng đến chở người em bay ra một hòn đảo có rất nhiều vàng bạc. Người em lấy vàng bỏ túi rồi cười lên lưng chim bay về. Từ đó, người em trở nên giàu có.
- 4.c. | Ít lâu sau, người anh đến chơi, thấy em giàu có thì hết sức ngạc nhiên. Người anh gặng hỏi, người em thành thực kể lại câu chuyện. Người anh thấy vậy đòi đổi gia tài của mình lấy cây khế. Người em bằng lòng.
- 5.e. | Người anh ngày đêm chực sẵn bên cây khế. Phượng hoàng lại đến. Người anh giả vờ phàn nàn. Chim cũng hẹn sẽ đưa anh ta đi lấy vàng. Người anh may sẵn một cái túi thật to. Khi chim đưa anh ta ra đảo, anh ta nhét vàng đầy túi, lại còn giắt vàng khắp người.
- 6.g. | Phượng hoàng công người anh và túi vàng bay về. Nhưng túi vàng to và nặng quá. Đến giữa biển, chim kiệt sức nghiêng cánh. Thế là người anh và cả túi vàng rơi xuống biển.

5. Củng cố, dặn dò : GV nhận xét tiết học. Nhắc HS về nhà đọc lại nội dung ghi nhớ. Có thể ghi lại những sự việc chính trong một truyện đã học ở SGK *Tiếng Việt 2, 3, 4*.